

Vilniaus Gedimino Technikos Universitetas
Filosofijos ir Politologijos Katedra

Įvadas į Europos Studijas
Europos Sąjungos Institucijos
Referatas

Darbą atliko: *II-06/3*
Kęstutis Stankevičius

Darbą tikrino: *doc. Monkevičius*

Vilnius
2006

Referato planas

I – Europos sąjunga:

- 1) Europos sąjunga:
 - a) Trumpai apie Europos sąjungą,
 - b) Dabartinės Europos sąjungos narės,
 - c) Narystės Europos sąjungoje siekia.

II – Europos sąjungos institucijos:

- 1) Pagrindinės Europos sąjungos institucijos:
 - a) Europos Parlamentas,
 - b) Europos Sąjungos Taryba,
 - c) Europos Komisija,
 - d) Europos Teisingumo Teismas,
 - e) Audito Rūmai,
 - f) Europos Ombudsmenas,
 - g) Europos Vadovų Taryba.
- 2) Kitos Europos sąjungos Institucijos:
 - a) Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų Komitetas,
 - b) Regionų Komitetas,
 - c) Europos investicijų Bankas,
 - d) Investicijų fondas,
 - e) Europos centrinis Bankas,
 - f) Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių Biuras,
 - g) Europos Bendrijų personalo atrankos Tarnyba,
 - h) Europos administravimo Mokykla.

III – Europos sąjungos simboliai:

- 1) Europos sąjungos pagrindiniai simboliai:
 - a) Europos vėliava,
 - b) Europos himnas,
 - c) Europos diena,
 - d) Europos pasas.

IV – Išvados

Europos Sąjunga

a) Europos Sąjunga:

Europos Sąjunga (sutrumpintai - ES) - dvidešimt penkių šalių ekonominė bei politinė sąjunga. 12-oje ES šalių galioja bendra valiuta - Euro. Bendras Europos Sąjungos šalių gyventojų skaičius - 455 mln.

Europos sąjunga turi daug funkcijų, iš kurių svarbiausios yra bendrosios rinkos, kuri susideda iš muitų sąjungos, vieningos valiutos (nors kai kurios šalys išlaikė savo valiutą), bendros žemės ūkio politikos ir bendros žuvininkystės politikos, palaikymas.

Europos Sąjunga (ES) yra demokratinių Europos valstybių šeima, pasiryžusi veikti išvien taikos ir gerovės labui. Tai nėra kokia nors nauja valstybė, pakeisianti esamas. Tačiau ES nėra ir vien tik tarptautinio bendradarbiavimo organizacija. Iš tiesų ši sąjunga yra unikali. Jos valstybės narės yra įsteigusios bendras institucijas, kurioms perduoda dalį savo suvereniteto, kad tam tikri konkretūs bendro intereso klausimai galėtų būti demokratiškai sprendžiami Europos lygmeniu.

Istorinės Europos Sąjungos šaknys glūdi Antrajame pasauliniame kare. Europos integracijos idėja kilo europiečiams nusprendus nebeleisti, kad pasikartotų tokios žudynės ir griovimas. Iš pradžių buvo šešios valstybės, kurios bendradarbiavo daugiausia prekybos ir ekonomikos srityse. Dabar ES yra 25 šalys, kuriose gyvena 450 milijonų žmonių, ir sprendžiama daug kitų klausimų, tiesiogiai susijusių su mūsų kasdieniu gyvenimu.

Europa – tai žemynas, kuriame gyvena daug skirtingas tradicijas ir kalbas turinčių tautų, kurias vienija demokratijos, laisvės ir socialinio teisingumo vertybės. ES gina šias vertybes. Ji puoselėja Europos tautų bendradarbiavimą, skatindama vienybę išsaugant kultūrų įvairovę ir užtikrindama, kad priimami sprendimai kuo labiau atitiktų piliečių požiūrį.

XXI amžiuje, nuolat didėjant pasaulio tarpusavio priklausomybei, labiau nei bet kada anksčiau kiekvienam Europos piliečiui reikės kartu dirbti su kitų šalių žmonėmis pažinimo, atvirumo ir solidarumo dvasia.

b) Dabartinės ES narės:

Airija, Austrija, Belgija, Čekija, Danija, Jungtinė Karalystė, Estija, Graikija, Ispanija, Italija, Kipras, Latvija, Lenkija, Lietuva, Liuksemburgas, Malta, Olandija, Portugalija, Prancūzija, Slovakija, Slovėnija, Suomija, Švedija, Vengrija, Vokietija.

c) Narystės siekia:

Bulgarija, Kroatija, Rumunija, Turkija. Oficialiai daugiau valstybių kandidačių nėra. Pastaruoju metu Ukraina ir Gruzija yra pareiškusios sieksiančios įstojimo į ES. Taip pat, Europos Sąjunga dar gali plėstis Balkanų regione - galimos kandidatės prisijungti yra Serbija ir Juodkalnija, Bosnija ir Hercegovina, Albanija bei Moldavija.

Institucijos

- 1) Pagrindinės Europos Sąjungos institucijos yra šios:
 - a) Europos Parlamentas (renkamas valstybių narių tautų);
 - b) Europos Taryba (atstovaujanti valstybių narių vyriausybėms);
 - c) Europos Komisija (vykdomoji institucija);
 - d) Europos Teisingumo Teismas (užtikrinantis teisės laikymąsi);
 - e) Audito Rūmai (kontroliuojantys kaip tvarkomas ES biudžetas).
 - f) Europos Ombudsmenas (tiria skundus ES institucijose ir įstaigose);
 - g) Europos Vadovų Taryba (ES šalių valstybių ir vyriausybės vadovai);

- 2) Kitos Europos Sąjungos institucijos yra šios:
 - a) Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas,
 - b) Regionų komitetas,
 - c) Europos investicijų bankas,
 - d) Investicijų fondas,
 - e) Europos centrinis bankas,
 - f) Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras,
 - g) Europos Bendrijų personalo atrankos tarnyba,
 - h) Europos administravimo mokykla.

1. PAGRINDINĖS EUROPOS SAJUNGOS INSTITUCIJOS

a) *Europos Parlamentas:*

Europos Parlamentas yra renkama institucija, atstovaujanti ES piliečiams ir dalyvaujanti teisėkūros procese. Nuo 1979 m. Europos Parlamento nariai renkami tiesioginiuose visuotiniuose rinkimuose penkerių metų kadencijai.

Dabartiniame 2004 m. išrinktame parlamente yra 732 nariai. Parlamento narių iš kiekvienos valstybės skaičius yra pateiktas lentelėje (abėcėlės tvarka pagal valstybės pavadinimą):

Lenkija	54	Airija	13
Lietuva	13	Austrija	18
Liuksemburgas	6	Belgija	24
Malta	5	Čekija	24
Nyderlandai	27	Danija	14
Portugalija	24	Estija	6
Prancūzija	78	Graikija	24
Slovakija	14	Ispanija	54
Slovėnija	7	Italija	78
Suomija	14	Jungtinė Karalystė	78
Švedija	19	Kipras	6
Vengrija	24	Latvija	9
Vokietija	99	Iš viso (daugiausia)	732

Parlamento plenariniai posėdžiai vyksta Strasbūre, o visi papildomi posėdžiai – Briuselyje. EP yra 17 komitetų, kurie atlieka paruošiamąjį darbą plenariniams posėdžiams, ir daug įvairių politinių grupių, kurios dažniausiai posėdžiauja Briuselyje. EP Generalinis sekretoriatas yra Liuksemburge.

Parlamentas ir Taryba dalijasi teisėkūros funkcija, jie tai daro naudodamiesi trimis skirtingomis procedūromis (be paprastos konsultacijos procedūros).

Pirmoji – bendradarbiavimo procedūra – yra nustatyta 1986 m. Suvestiniu Europos aktu. Pagal šią procedūrą Parlamentas pateikia nuomonę dėl Europos Komisijos siūlomų direktyvų ir reglamentų projektų; Komisija, atsižvelgdama į Parlamento nuomonę, gali savo pasiūlymą pataisyti.

Antroji – pritarimo procedūra – nustatyta 1986 m. Pagal šią procedūrą Parlamentas turi pritari Komisijos ketinamoms pasirašyti tarptautinėms sutartims, siūlomai Europos Sąjungos plėtrai ir daugeliui kitų klausimų, įskaitant rinkimų taisyklių pakeitimus.

Trečioji – bendro sprendimo procedūra – nustatyta Maastrichto sutartimi (1992 m.). Ši procedūra sulygina Parlamento ir Tarybos teises reglamentuojant daug svarbių dalykų, įskaitant laisvą darbuotojų judėjimą, vidaus rinką, švietimą, mokslinius tyrimus, aplinką, transeuropinius tinklus, sveikatos apsaugą, kultūrą ir vartotojų apsaugą. Parlamentas gali atmesti tose srityse siūlomą teisės aktą, jei absoliuti parlamentarų dauguma balsuoja prieš bendrą Tarybos poziciją. Tačiau klausimas gali būti perduotas svarstyti Taikinimo komitetui.

Amsterdamo sutartis bendro sprendimo procedūros taikymą išplėtė į dar 23, o Nicos sutartis – dar papildomai į 7 sritis.

Parlamentas ir Taryba yra vienodai atsakingi už ES biudžeto tvirtinimą. Europos Komisija pateikia biudžeto projektą, kurį po to aptaria Parlamentas ir Taryba. Parlamentas gali atmesti siūlomą biudžetą, ką jis jau yra ne kartą padaręs. Tokiu atveju biudžeto projektas turi būti rengiamas iš naujo. EP daro įtaką ES politikai pasinaudodamas savo visomis biudžetinėmis galiomis. Tačiau jis neturi jokios galios didžiajai daliai išlaidų žemės ūkio srityje.

Parlamentas yra Europos Sąjungos vykdomos politikos varomoji jėga. Tai yra svarbiausia diskusijų arena, kurioje susiduria ir persipina visų valstybių narių politiniai ir nacionaliniai požiūriai. Todėl visai natūralu, kad Parlamentas yra daugelio politinių iniciatyvų lopšys.

Parlamento diskusijoms įtaką daro politinės grupės. Didžiausios yra šios:

Europos liaudies partija (krikščionys demokratai) ir Europos demokratai – EPP-ED grupė;
Europos socialistų partija – PES.

Parlamentas vaidino pagrindinį vaidmenį kuriant ES pagrindinių teisių chartiją (paskelbta 2000 m. gruodžio mėn.) ir po 2001 m. gruodžio mėn. Lakene (Belgija) susitikusios Europos Vadovų Tarybos sušaukiant Europos Konventą.

Ne mažiau reikšminga tai, kad Parlamentas yra demokratinę Sąjungos kontrolę vykdanči institucija. Pareiškęs nepasitikėjimą Komisiją, jis turi teisę ją paleisti. (Reikia, kad už tai balsuotų dviejų trečdalių dauguma). EP tikrina, kad būtų tinkamai valdomos ir įgyvendinamos ES politikos, tai jis gali daryti, pavyzdžiui, tikrindamas Audito Rūmų ataskaitas, pateikdamas klausimus raštu ir žodžiu Komisijai ir Tarybai. Dėl ES politinių vadovų priimtų sprendimų Parlamentui atsiskaito tuometinis Europos Vadovų Tarybos pirmininkas.

2004 m. Europos Parlamento pirmininku buvo išrinktas Chosepas Borelis Fonteljesas (Josep Borrell Fontelles).

Europos Parlamento Prezidentai:

- 1962 - 1964: *Gaetano Martino*
- 1964 - 1965: *Jean Duvieusart*
- 1965 - 1966: *Victor Leemans*
- 1966 - 1969: *Alain Poher*
- 1969 - 1971: *Mario Scelba*
- 1971 - 1973: *Walter Behrendt*
- 1973 - 1975: *Cornelis Berkhouwer*
- 1975 - 1977: *Georges Spénale*
- 1977 - 1979: *Emilio Colombo*
- 1979 - 1982: *Simone Veil*
- 1982 - 1984: *Piet Dankert*
- 1984 - 1987: *Pierre Pflimlin*
- 1987 - 1989: *Lord Plumb*
- 1989 - 1992: *Enrique Barón Crespo*
- 1992 - 1994: *Egon Klepsch*
- 1994 - 1997: *Klaus Hänsch*
- 1997 - 1999: *José Maria Gil-Robles*
- 1999 - 2002: *Nicole Fontaine*
- 2002 - 2004: *Pat Cox*
- 2004 - 2006: *Josep Borrell*

Lietuvos atstovai Europos Parlamente:

Laima Liucija Andrikienė – Europos liaudies partijos ir Europos demokratų frakcija
Šarūnas Birutis – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija
Danutė Budreikaitė – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija
Arūnas Degutis – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija
Jolanta Dičkutė – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija
Gintaras Didžiokas – Sąjungos už tautų Europą frakcija
Eugenijus Gentvilas – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija
Ona Juknevičienė – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija
Vytautas Landsbergis – Europos liaudies partijos ir Europos demokratų frakcija
Eugenijus Maldeikis – (nuo 2006 gegužės mėn. 20 d.)
Justas Vincas Paleckis – Socialistų frakcija Europos Parlamente
Rolandas Pavilionis – Sąjungos už tautų Europą frakcija (iki 2006 m. gegužės 11 d.)
Aloyzas Sakalas – Socialistų frakcija Europos Parlamente
Margarita Starkevičiūtė – Liberalų ir demokratų aljanso už Europą frakcija

Europos Parlamentą (EP) renka Europos Sąjungos piliečiai, kad jis atstovautų jų interesams. Jo ištakos siejamos su praėjusio šimtmečio šeštuoju dešimtmečiu ir Bendrijų steigimo sutartimis, o nuo 1979 m. EP narius renka žmonės, kuriems jie atstovauja.

b) Europos Taryba:

Europos Sąjungos Taryba yra ES pagrindinė sprendimus priimanti institucija. Anksčiau ji vadinosi Ministrų Taryba, o dabar sutrumpintai – Taryba. Tarybai pirmininkauja kiekviena ES valstybė paeiliui po šešis mėnesius. Kiekviename Tarybos susitikime dalyvauja vienas ministras iš kiekvienos valstybės narės. Nuo klausimų Tarybos darbotvarkėje priklauso, kurie ministrai vyksta į Tarybos posėdžius. Jei svarstoma

užsienio politika, dalyvauja kiekvienos šalies Užsienio reikalų ministras. Jei nagrinėjami žemės ūkio klausimai, dalyvauja Žemės ūkio ministras. Ir taip toliau. Yra 9 skirtingos sudėties Tarybos, atsakingos už skirtingų sričių politiką: pramonės, transporto, aplinkos apsaugos ir t. t. Tarybos darbą planuoja ir koordinuoja Bendrųjų reikalų ir išorės santykių Taryba.

Medžiagą Tarybos posėdžiams rengia iš valstybių narių ambasadorių ES susidedantis nuolatinis atstovų komitetas, vadinamas Koreperu (Coreper), jiems padeda nacionalinių ministerijų tarnautojai. Tarybos administracinį darbą atlieka Generalinis sekretoriatas, įsikūręs Briuselyje.

Taryba ir Europos Parlamentas dalijasi teisėkūros funkcija bei atsakomybe tvirtinant biudžetą. Taryba patvirtina Komisijos sudarytas sutartis. Remdamasi sutartimis, Taryba turi priimti sprendimus vienbalsiai arba kvalifikuota balsų dauguma.

Sprendimą svarbiais steigimo sutarčių keitimo, naujos bendros politikos pradėjimo arba naujos valstybės priėmimo į Sąjungą klausimais Taryba turi priimti vienbalsiai.

Dažniausiai privalomas kvalifikuotos daugumos balsavimas, t.y. sprendimas gali būti priimtas tik už jį surinkus bent mažiausią reikalaujamų balsų skaičių. Kiekvienos ES valstybės turimas balsų skaičius apytiksliai atspindi šalies gyventojų skaičių.

Nuo 2004 m. lapkričio 1 d. kiekvienos valstybės balsai skaičiuojami taip:

Italija, Jungtinė Karalystė, Prancūzija ir Vokietija	29
Ispanija ir Lenkija	27
Nyderlandai	13
Belgija, Čekija, Graikija, Portugalija, Vengrija	12
Austrija ir Švedija	10
Airija, Danija, Lietuva, Slovakija ir Suomija	7
Estija, Kipras, Latvija, Liuksemburgas, Slovėnija	4
Malta	3
IŠ VISO	321

Kvalifikuotai daugumai sudaryti bus reikalaujama mažiausiai 232 balsų (72,3%). Be to, sprendimui turės pritarti valstybių narių dauguma (kai kuriais atvejais – dvi trečiosios), ir bet kuri valstybė narė galės prašyti įrodymo, kad pritariančių balsų skaičius sudaro mažiausiai 62% bendro ES gyventojų skaičiaus.

Susirinkę į Europos Viršūnių tarybą valstybių ir vyriausybės vadovai, lydimi užsienio reikalų ministrų, bei Europos Komisijos Pirmininkas ir Išorinių santykių komisaras svarsto ir nustato bendras gaires ir pagrindinius principus BUSP srityje. Europos Viršūnių taryba vienbalsiai priima bendras strategijas, kuriose atspindima bendri šalių interesai.

Europos Viršūnių taryba – tai Europos Sąjungos valstybių ir/arba vyriausybės vadovų susitikimas, vykstantis du kartus per metus pirmininkaujančioje šalyje ir trunkantis dvi dienas. Šiame susitikime dalyvauja ir ES Komisijos pirmininkas bei ES valstybių-narių užsienio reikalų ministrai.

Viršūnių taryba sprendžia pačius svarbiausius ES klausimus: priima politinius sprendimus, tvirtina parengtus susitarimus ir dokumentus, nubrėžia pagrindines kitų institucijų veiklos gaires. Visi sprendimai priimami bendru sutarimu, todėl į darbotvarkę paprastai įtraukiami tie klausimai, dėl kurių nuomonės yra iš anksto suderintos arba jos labai artimos kompromisui. Europos Sąjungos Viršūnių Tarybos susitikimai

vyksta reguliariai nuo 1974 m., kadangi Europos Bendrijų steigimo sutartyse šios politinės institucijos nebuvo numatyta.

Teisiškai ji įforminta tik Suvestiniam Europos akte, įsigaliojusiam 1987 m. 1993-ųjų metų Europos Sąjungos (kitaip dar vadinama Mastrichto) sutartyje ji oficialiai pripažinta Europos Sąjungos politine institucija.

c) Europos Komisija:

Europos Komisija yra nepriklausoma nuo nacionalinių vyriausybių. Jos darbas – atstovauti visos ES interesams ir juos palaikyti. Ji rengia naujų Europos teisės aktų pasiūlymus, kuriuos teikia Europos Parlamentui ir Tarybai.

Komisija taip pat yra ES vykdomosios valdžios institucija, kitaip tariant, ji atsakinga už Parlamento ir Tarybos sprendimų įgyvendinimą. Tai reiškia, kad ji tvarko ES einamuosius reikalus: įgyvendina ES politiką, vykdo programas ir leidžia lėšas.

Kaip ir Parlamentas bei Taryba, Europos Komisija įsteigta praėjusio amžiaus šeštajame dešimtyje pagal ES steigimo sutartis.

Europos Komisija vykdo keturias svarbiausias funkcijas:

siūlo teisės aktus Parlamentui ir Tarybai;

administruoja ir vykdo ES politiką bei biudžetą;

(kartu su Teisingumo Teismu) įgyvendina ES teisę;

atstovauja ES tarptautinėje arenoje, pavyzdžiui, derėdamasi dėl ES susitarimų su kitomis valstybėmis.

1. Naujų teisės aktų siūlymas

Komisija turi iniciatyvos teisę. Kitaip tariant, vien Komisija yra atsakinga už naujų ES teisės aktų pasiūlymų, kuriuos ji teikia Parlamentui ir Tarybai, rengimą. Šiais pasiūlymais turi būti siekiama ginti Sąjungos ir jos piliečių, o ne konkrečių valstybių narių ar pramonės šakų interesus.

Kad galėtų teikti pasiūlymus, Komisija turi gerai suvokti naują Europoje susiklosčiusią padėtį bei naujas problemas ir apsvarstyti, ar ES teisės aktai geriausiai tinka esant tokiai padėčiai ir tokioms problemoms spręsti. Todėl Komisija palaiko nuolatinius ryšius su labai įvairių interesų grupėmis ir su dviem patariamosiomis institucijomis: Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu ir Regionų komitetu. Ji taip pat stengiasi susipažinti su valstybių narių parlamentų ir vyriausybių nuomonėmis.

Komisija tik tuomet siūlo imtis veiksmų ES lygmeniu, kai mano, kad problemos negalima veiksmingiau išspręsti valstybių narių, regionų ar vietos lygmeniu. Šis principas tvarkyti reikalus kuo žemesniu lygmeniu yra vadinamas subsidarumo principu.

Vis dėlto jei Komisija padaro išvadą, kad ES teisės aktas yra reikalingas, ji siūlo projektą, kuris, jos manymu, padės veiksmingai išspręsti problemą ir patenkins kuo įvairesnius interesus. Konkrečiais siaurų sričių klausimais Komisija konsultuojasi su ekspertais per įvairius savo komitetus ir darbo grupes.

2. ES politikos ir biudžeto vykdymas

Kaip Europos Sąjungos vykdomosios valdžios institucija, Komisija atsakinga už ES biudžeto valdymą ir vykdymą. Didžioji faktinių išlaidų dalis tenka valstybių narių ir vietos valdžios institucijoms, bet Komisija atsakinga už išlaidų priežiūrą, kurią ji atlieka akylai stebima Audito Rūmų. Abi institucijos siekia

užtikrinti gerą finansų valdymą. Tik jeigu Europos Parlamentą tenkina metinė Audito Rūmų ataskaita, jis patvirtina, kad Komisija įvykdė biudžetą.

Komisija taip pat turi prižiūrėti Parlamento ir Tarybos priimtą politiką, pavyzdžiui, bendrąją žemės ūkio politiką. Kitas pavyzdys – konkurencijos politika, kai Komisija gali bendrovėms duoti leidimą arba drausti susijungti. Komisija taip pat turi užtikrinti, kad ES valstybės neskirtų savo šalies pramonės įmonėms subsidijų ir taip neiškreiptų konkurencijos.

Komisija administruoja įvairiausias ES programas – nuo „Interreg“ ir „Urban“ programų (skirtų įvairių valstybių regionų partnerystei kurti ir sunykusiems miestų rajonams atstatyti) iki studentų mainams Europoje skirtos „Erasmus“ programos.

3. ES teisės įgyvendinimas

Komisija veikia kaip „sutarčių sergėtoja“. Tai reiškia, kad kartu su Teisingumo Teismu Komisija atsakinga už tinkamo ES teisės taikymo visose valstybėse narėse užtikrinimą.

Nustačiusi, kad ES valstybė narė netaiko kurio nors ES teisės akto ir dėl to nesilaiko teisinių įsipareigojimų, Komisija imasi priemonių padėčiai ištaisyti.

Pirmiausia ji pradeda procesą, vadinamą pažeidimų procedūra. Pagal šią procedūrą Komisija vyriausybei siunčia oficialų laišką, kuriame išdėsto, kodėl ji mano, kad ši valstybė narė pažeidė ES teisę, ir nustato, per kiek laiko ji turi atsiųsti Komisijai išsamų atsakymą.

Jei ši procedūra padėties ištaisyti nepadedą, Komisija tą klausimą turi perduoti svarstyti Teisingumo Teismui, kuris turi įgaliojimus skirti baudas. Teismo sprendimai valstybėms narėms ir ES institucijoms yra privalomi.

4. Atstovavimas ES tarptautinėje arenoje

Tarptautinėje arenoje Europos Komisija vaidina svarbų vaidmenį kaip ES interesų atstovė. Ji valstybėms narėms suteikia galimybę tarptautiniuose forumuose, pavyzdžiui, Pasaulio prekybos organizacijos forumuose, reikšti vieningą nuomonę.

Komisija taip pat atsakinga už derybas ES vardu dėl tarptautinių susitarimų. Vienas iš pavyzdžių – Kotonu susitarimas, nustatantis ES ir besivystančių Afrikos, Karibų baseino ir Ramiojo vandenyno valstybių svarbios pagalbos ir prekybos partnerystės sąlygas.

Jeigu Komisiją sudarys per daug narių, ji tinkamai nefunkcionuos. Šiuo metu joje dirba po vieną komisarą iš kiekvienos ES valstybės. Kai į Europos Sąjungą įstos Bulgarija ir Rumunija, iš viso bus 27 valstybės narės. Tada vieningu sprendimu Taryba nustatys maksimalų komisarų skaičių. Jų turi būti mažiau negu 27, o iš kurių valstybių narių jie turėtų būti, bus nustatoma pagal rotacijos sistemą, kuri turi būti absoliučiai teisinga visų valstybių narių atžvilgiu.

d) Europos Teisingumo Teismas

Europos Bendrijų Teisingumo Teismas (dažnai vadinamas tiesiog Teismu) įsteigtas 1952 m. pagal EAPB sutartį. Jo buveinė yra Liuksemburge.

Teismo paskirtis – užtikrinti, kad visose ES valstybėse narėse ES teisės aktai būtų aiškinami ir taikomi vienodai, kad teisė būtų vienoda visiems. Pavyzdžiui, jis užtikrina, kad valstybių narių teismai tuo pačiu klausimu nepriimtų skirtingų sprendimų.

Teismas taip pat užtikrina, kad ES valstybės narės ir institucijos laikytųsi teisės aktų nuostatų. Teismas turi galią spręsti valstybių narių, ES institucijų, įmonių ir asmenų teisinius ginčus.

Teismą sudaro po vieną teisėją iš kiekvienos valstybės narės, kad būtų atstovaujama visoms 25 ES nacionalinėms teisinėms sistemoms. Vis dėlto, kad darbas būtų našesnis, visos sudėties Teismas posėdžiauja retai. Paprastai posėdžiauja tik 13 narių Didžioji kolegija arba 5 arba 3 teisėjų kolegijos.

Teismui padeda aštuoni generaliniai advokatai. Jų užduotis teikti pagrįstas nuomones dėl Teismo nagrinėjamų bylų. Jie tai turi daryti viešai ir nešališkai.

Teisėjai ir generaliniai advokatai – tai žmonės, kurių nešališkumas nekelia abejonių. Jie turi kvalifikaciją ir sugebėjimus, kurių reikia aukščiausios teisėjų pareigoms jų gimtojoje šalyje užimti. Į Teisingumo Teismą jie skiriami bendru ES valstybių narių vyriausybių sutarimu. Kiekvienas narys skiriamas šešeriems metams ir gali būti paskirtas dar vienai kadencijai.

Kad Teisingumo Teismas galėtų greičiau spręsti daugybę bylų ir teikti piliečiams geresnę teisinę apsaugą, 1989 m. buvo įsteigtas Pirmosios instancijos teismas. Šis teismas (veikiantis prie Teisingumo Teismo) turi teisę nagrinėti ir spręsti tam tikrų kategorijų bylas, ypač privačių asmenų, bendrovių ir kai kurių organizacijų pateiktus ieškinius bei bylas, susijusias su konkurencijos teise.

Ir Teisingumo Teismas, ir Pirmosios instancijos teismas iš savo narių išsirenka pirmininką trejiems metams, kuris gali būti skiriamas dar vienai kadencijai. 2003 m. Teisingumo Teismo pirmininku buvo išrinktas Vasiliosas Skūrisas (Vassilios Skouris) iš Graikijos. Pirmosios instancijos teismo pirmininkas yra Bo Vesterdorfas (Bo Vesterdorf) iš Danijos.

Europos Sąjungos ir jos tarnautojų teisiniams ginčams spręsti buvo įsteigta nauja teisminė institucija – Europos Sąjungos tarnautojų teismas. Šis teismas sudarytas iš septynių teisėjų ir veikia prie Pirmosios instancijos teismo.

Teismas nagrinėja ir sprendžia iškeltas bylas. Būdingiausi keturi bylų tipai yra šie:

- prašymai pateikti preliminarų nutarimą;
- bylos dėl pareigos nevykdymo;
- bylos dėl panaikinimo;
- bylos dėl neveikimo.

Kiekvienas bylų tipas išsamiau aprašomas toliau.

1. Preliminaraus nutarimo procedūra

Kiekvienos ES valstybės teismai yra atsakingi už tinkamo ES teisės taikymo užtikrinimą. Vis dėlto esama rizikos, kad skirtingų valstybių teismai gali skirtingai aiškinti ES teisę.

Siekiant to išvengti, yra numatyta preliminarus nutarimo procedūra. Tai reiškia, kad jeigu valstybės narės teismui iškyla abejonių dėl ES teisės akto aiškinimo ar galiojimo, jis gali, o kartais ir privalo, kreiptis į Teisingumo Teismą, kad šis patartų. Toks patarimas teikiamas kaip preliminarus nutarimas.

2. Bylos dėl pareigos nevykdymo

Šias bylas gali kelti Komisija, jei pagrįstai mano, kad kuri nors valstybė narė nevykdo kokios nors pagal ES teisę numatytos pareigos. Tokias bylas taip pat gali kelti kita ES valstybė.

Abiem atvejais Teismas nagrinėja jų nurodytus tvirtinimus ir priima sprendimą. Jeigu nustatoma, kad kaltinamoji valstybė narė iš tikrųjų kalta, ji turi nedelsdama ištaisyti padėtį. Jeigu Teismas nustato, kad valstybė narė nesilaikė jo sprendimo, jis gali tai valstybei skirti baudą.

3. Bylos dėl panaikinimo

Jei kuri nors iš valstybių narių, Taryba, Komisija ar (tam tikrais atvejais) Parlamentas mano, kad tam tikras ES teisės aktas yra neteisėtas, jie gali prašyti Teismą jį panaikinti.

Bylas dėl panaikinimo taip pat gali kelti privatūs asmenys, norintys, kad Teismas panaikintų tam tikrą teisės aktą, nes jis jiems kaip asmenims turi tiesioginį ir nepalankų poveikį.

Jei Teismas nustato, kad atitinkamas teisės aktas buvo neteisingai priimtas arba netinkamai pagrįstas sutartimis, jis gali jį paskelbti niekiniu.

4. Bylos dėl neveikimo

Sutartyje reikalaujama, kad Europos Parlamentas, Taryba ir Komisija tam tikromis aplinkybėmis priimtų tam tikrus sprendimus. Jei šios institucijos to nedaro, valstybės narės, kitos Bendrijos institucijos ir (tam tikrais atvejais) fiziniai asmenys arba bendrovės gali paduoti Teismui skundą, kad šis neveikimas būtų oficialiai patvirtintas.

Bylos Teisme pradedamos sekretoriui adresuotu rašytiniu pareiškimu; kiekvienai bylai paskiriamas konkretus teisėjas ir generalinis advokatas.

Procesas Teisme susideda iš dviejų etapų: rašytinio ir žodinio.

Pirmuoju etapu visos dalyvaujančios šalys pateikia rašytinius paaiškinimus, o paskirtasis bylos teisėjas parengia šiuos paaiškinimus apibendrinantį pranešimą ir bylos teisinį pagrindą.

Po to prasideda antrasis etapas – viešas svarstymas. Priklausomai nuo bylos svarbos ir sudėtingumo, ją gali nagrinėti trijų, penkių arba trylikos teisėjų kolegijos arba visi Teismo nariai. Teismo posėdyje išklausomi bylos šalių advokatų argumentai, o teisėjai ir generalinis advokatas gali jiems pateikti klausimų. Tada generalinis advokatas perskaito savo išvadą, o po to teisėjai svarsto ir priima sprendimą.

Nuo 2003 m. generaliniai advokatai turi pateikti bylos išvadą, tik jeigu Teismas laikosi nuomonės, kad konkreti byla iškelia naują teisės klausimą. Be to, Teismas nebūtinai laikosi generalinio advokato išvados.

Teismo sprendimai priimami balsų dauguma ir skelbiami viešo posėdžio metu. Atskiros nuomonės nepateikiamos. Sprendimai skelbiami jų priėmimo dieną.

e) Audito Rūmai:

Audito Rūmai įsteigti 1975 m. Jų buveinė yra Liuksemburge. Audito Rūmų užduotis – tikrinti, ar ES lėšos, kurias sudaro mokesčių mokėtojų pinigai, yra tinkamai renkamos bei leidžiamos teisėtai,

ekonomiškai ir tikslingai. Audito Rūmai siekia, kad mokesčių mokėtojų pinigai būtų naudojami tikslingai, ir jie turi teisę tikrinti bet kurį už ES lėšas atsakingą asmenį arba organizaciją.

Audito Rūmus sudaro po vieną narį iš kiekvienos ES valstybės; narius skiria Taryba šešerių metų kadencijai, kuriai pasibaigus, jie gali būti paskirti dar vienai kadencijai. Audito Rūmų nariai vieną iš savo tarpo išsirenka pirmininku trejų metų kadencijai, kuriai pasibaigus, jis gali būti paskirtas dar vienai kadencijai. 2005 m. pirmininku buvo išrinktas Hubertas Vėberis (Hubert Weber) iš Austrijos.

Svarbiausias Audito Rūmų uždavinys – tikrinti, ar teisingai vykdomas ES biudžetas, kitaip tariant, prižiūrėti, kad ES pajamos ir išlaidos būtų teisėtos, skaidrios ir patikimai valdomos. Taigi Rūmai padeda užtikrinti, kad ES sistema būtų veiksminga ir atvira.

Jiems pavestas užduotis Audito Rūmai vykdo tikrindami bet kurio ES pajamas arba išlaidas valdančio asmens arba organizacijos dokumentus. Audito Rūmų auditoriai dažnai atlieka tikrinimus vietose. Jų išvados pateikiamos ataskaitose, kuriose atkreipiamas dėmesys į visas Komisijai ir ES valstybių narių vyriausybėms iškilusias problemas.

Kad veiksmingai atliktų pavestą darbą, Audito Rūmai turi likti visiškai nepriklausomi nuo visų kitų institucijų, bet kartu palaikyti su jomis nuolatinį ryšį.

Viena iš pagrindinių Audito Rūmų funkcijų – padėti Europos Parlamentui ir Tarybai kasmet pateikiant joms praėjusių finansinių metų audito ataskaitą. Parlamentas atidžiai išnagrinėja Audito Rūmų ataskaitą prieš nusprenddamas, ar patvirtinti biudžeto įvykdymą, už kurį atsakinga Komisija. Neradę trūkumų, Audito Rūmai taip pat siunčia Tarybai ir Parlamentui patikinimo, kad Europos mokesčių mokėtojų pinigai panaudoti tinkamai, pareiškimą.

Galiausiai Audito Rūmai pateikia savo nuomonę dėl ES finansų teisės aktų pasiūlymų ir dėl ES veiksmų kovojant su sukčiavimu.

Audito Rūmuose yra apytiksliai 800 darbuotojų, įskaitant vertėjus, administratorius ir auditorius. Auditoriai suskirstyti į audito grupes. Jos rengia ataskaitų projektus, dėl kurių Audito Rūmai priima sprendimus.

Auditoriai dažnai vyksta į komandiruotes atlikti tikrinimų kitose ES institucijose, valstybėse narėse ir bet kurioje šalyje, kuri gauna ES paramą. Nors Audito Rūmai daugiausia dėmesio skiria pinigams, už kuriuos yra atsakinga Komisija, iš esmės 90 % ES pajamų ir išlaidų valdo nacionalinės valdžios institucijos.

Audito Rūmai neturi savarankiškos teisinės galios. Nustatę sukčiavimo faktą arba pažeidimą, auditoriai informuoja OLAF – Europos kovos su sukčiavimu tarnybą.

f) Europos Ombudsmenas:

Europos ombudsmeno pareigybė įsteigta 1992 m. Maastrichte pasirašyta Europos Sąjungos sutartimi (de, en, fr). Ombudsmenas veikia kaip tarpininkas tarp piliečių ir ES valdžios institucijų. Jis turi teisę priimti ir tirti ES piliečių, įmonių ir organizacijų, taip pat ES valstybėje gyvenančių ar joje registruotą buveinę turinčių asmenų skundus.

Ombudsmeną Europos Parlamentas skiria penkeriems metams, kurie sutampa su paties Parlamento kadencija. Ombudsmenas gali būti paskirtas ir kitai kadencijai. 2003 m. balandžio mėn. Europos ombudsmeno pareigas pradėjo eiti buvęs Graikijos ombudsmenas Nikiforosas Diamandūrosas (Nikiforos Diamandouros), kuris 2005 m. sausio mėn. buvo išrinktas dar vienai penkerių metų kadencijai.

Jis padeda nustatyti netinkamo administravimo Europos Sąjungos institucijose ir įstaigose atvejus. Netinkamas administravimas – tai prastas arba nesėkmingas administravimas, kitaip tariant, kai ES institucija veikia nesilaikydama teisės aktų nuostatų, nesilaiko gero administravimo principų arba pažeidžia žmogaus teises.

Keletas pavyzdžių:

- neobjektyvumas,
- diskriminacija,
- piktnaudžiavimas savo galiomis,
- nesugebėjimas arba atsisakymas teikti informaciją,
- nereikalingas vilkinimas,
- nustatytos tvarkos nesilaikymas.

Ombudsmenas tyrimą atlieka gavęs skundą arba savo iniciatyva. Eidamas savo pareigas, jis yra visiškai nepriklausomas ir nešališkas. Jis nesiekia gauti jokios vyriausybės ar organizacijos nurodymų ir jų neklauso.

g) Europos Vadovų Taryba:

Europos Vadovų Taryboje renkasi visų ES valstybių prezidentai ir ministrai pirmininkai, taip pat Europos Komisijos pirmininkas. Visuose Europos Vadovų Tarybos susitikimuose pasisako ir Europos Parlamento pirmininkas.

Europos Vadovų Tarybos pradžia yra 1974 m., kai ES politiniai (valstybių arba vyriausybių) vadovai pradėjo organizuoti reguliarius susitikimus. Tokią praktiką įteisino Suvestinis Europos aktas (1987 m.). Dabar Europos Vadovų Taryba susitinka keturis kartus per metus. Jai vadovauja Europos Sąjungos Taryboje tuo metu pirmininkaujančios valstybės prezidentas arba ministras pirmininkas.

Atsižvelgiant į didėjančią ES reikalų svarbą valstybių politiniame gyvenime, suprantama, kad valstybių prezidentams, ministrams pirmininkams būtina nuolat susitikti ir aptarti svarbiausius Europai klausimus. Pasirašius Maastrichto sutartį, Europos Vadovų Taryba oficialiai tapo Sąjungos svarbiausių politikų iniciatore, ir jai buvo suteiktos teisės spręsti tuos sunkius klausimus, dėl kurių nesugeba susitarti Europos Sąjungos Taryboje susitikę ministrai.

Kadangi visi Europos Vadovų Tarybos nariai yra gerai žinomi visuomenės veikėjai, o kai kurie jų svarstomi klausimai gali būti labai prieštaringai vertinami, jų susitikimai tapo svarbūs įvykiai žiniasklaidai. Vadovų Taryba taip pat aptaria dabartines pasaulio problemas. Jos tikslas yra kalbėti vienu balsu tarptautiniais klausimais, plėtoti bendrą užsienio ir saugumo politiką (BUSP).

Kol kas „pono Europos“ vaidmenį atlieka ES aukščiausiasis atstovas bendrai užsienio ir saugumo politikai (Amsterdamo sutartimi įsteigta pareigybė), kuris dar yra Tarybos generalinis sekretorius. Nuo 1999 m. šias pareigas eina Chavjeras Solana (Javier Solana).

2. KITOS EUROPOS SĄJUNGOS INSTITUCIJOS

a) *Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetas:*

Priimdama sprendimus EB ir Euratomo sutartyse numatytų politikų srityse, Taryba ir Komisija konsultuojasi su Europos Ekonomikos ir socialinių reikalų komitetu (EESK). Jo nariai, Tarybos skiriami ketverių metų laikotarpiui, atstovauja įvairioms interesų grupėms, kurios bendrai sudaro organizuotą pilietinę visuomenę.

Būtina konsultuotis su EESK prieš priimant sprendimus daugelyje sričių (užimtumo, Europos socialinio fondo, profesinio mokymo ir t. t.). EESK gali savo iniciatyva pateikti nuomones kitais, jo manymu, svarbiais klausimais.

b) *Regionų komitetas:*

Pagal Europos Sąjungos sutartį įsteigtą Regionų komitetą sudaro regionų ir vietos valdžios atstovai, Tarybos skiriami ketveriems metams pagal valstybių narių rekomendacijas. Kaip nustatyta sutartyje, Taryba ir Europos Komisija privalo su juo konsultuotis regionams svarbiais klausimais. Komitetas gali pateikti nuomones savo iniciatyva.

c) *Europos investicijų bankas:*

Liuksemburge įsikūręs Europos investicijų bankas (EIB) finansuoja projektus, skirtus mažiau išsivysčiusiems ES regionams, ir smulkaus verslo konkurencingumo didinimo projektus.

d) *Europos investicijų fondas:*

Europos investicijų fondas (EIF) buvo įsteigtas 1994 m. padėti smulkiajam verslui.

e) *Europos centrinis bankas:*

Frankfurte esantis Europos centrinis bankas (ECB) yra atsakingas už euro ir ES pinigų politikos valdymą. Išsamiau apie jo darbą pasakojama 7 skyriuje.

f) *Leidinių biuras:*

Visas šios įstaigos pavadinimas yra Europos Bendrijų oficialiųjų leidinių biuras. Tai ES institucijų leidykla, kurioje leidžiami ir iš kurios platinami visi oficialūs Europos Sąjungos spausdintiniai ir skaitmeniniai leidiniai.

g) *Europos personalo atrankos tarnyba:*

Europos personalo atrankos tarnyba (EPAT, angl. EPSO) pradėjo veikti 2003 m. sausio mėn. Tarnybos uždavinys – nustatyti visų ES institucijų darbuotojų įdarbinimo konkurso egzaminus. Tai veiksmingiau negu rengti įdarbinimo konkursus kiekvienai institucijai atskirai. EPAT metinis biudžetas apytiksliai sudaro 21 mln. EUR – 11 % mažiau negu ankstesnės ES institucijų įdarbinimo išlaidos.

h) *Europos administravimo mokykla:*

Europos administravimo mokykla buvo įkurta 2005 m. vasario 10 d. Jos uždutis – ES institucijų darbuotojams rengti mokymus tam tikrose konkrečiose srityse. Labai svarbu, kad mokyklos rengiami

kursai yra atviri visų ES institucijų darbuotojams, nes tokiu būdu skleidžiamos bendrosios vertybės, skatinamas geresnis institucijų darbuotojų tarpusavio supratimas ir siekiama masto ekonomijos. Norėdama išvengti pastangų dubliavimosi, mokykla glaudžiai bendradarbiauja su visų institucijų mokymo departamentais.

3. EUROPOS SAJUNGOS SIMBOLIAI

Europos vėliava - 12 žvaigždžių vainikas simbolizuoja Europos tautų vienybę, solidarumą ir darną.

Europos himnas - Bethoveno Devintosios simfonijos finalo instrumentinė aranžuotė.

Gegužės 9 d. - Europos Diena - 1950 m. gegužės 9 d. Prancūzijos užsienio reikalų ministras Robertas Schumanas pirmą kartą paskelbė pagrindines idėjas, kuriomis grindžiama Europos Sąjunga. Todėl gegužės 9-ąją švenčiama ES gimimo diena.

Pasas - Europos Sąjungoje nėra centralizuotos pasų sistemos. ES valstybių piliečiai naudojami nacionaliniais pasais. Tačiau nuo 1985 metų Europos pasas pradėtas išdavinti visose ES valstybėse, palaipsniui keičiant senuosius pasus. Pasų išdavimas ir toliau priklauso valstybių narių kompetencijai. Europos pasas yra vienodo formato, puskiečiu tamsiai raudonu viršeliu, ant kurio pasą išdavusios valstybės narės nacionaline kalba užrašyta „Europos Bendrija“, tos valstybės pavadinimas ir išspausintas jos herbas.

Išvados

Europos sąjunga turi daug įvairių institucijų, kurios atlieka savo funkcijas ir dirba savo darbą, bet kadangi Europos sąjunga „labai“ plečiasi priimdama naujas nares, tai turi automatiškai keistis ir Europos sąjungos institucijų darbas, jų kokybė. Paskaitęs ir sužinojęs kaip kokia institucija funkcionuoja, manau kad Europos sąjunga jau nebeturėtų skubėti priimti daugiau narių, nes kuo daugiau narių tuo sunkiau jas visas suvaldyti, su jomis susitarti. Europos sąjungos tikslas buvo suvienyti Europą, kad ji būtų vieninga, bet dabar dėl įvairių dalykų politikai ginčijasi, nesusikalba ir skirtingų šalių gyventojai, nes kiekvienos šalies, kiekvieno žmogaus interesai skirtingi, galima toliau remti skirtingų šalių integraciją, bet priimti naujas valstybes kaip pilnateises nares neverta, kai dar viskas nelabai gerai veikia tarp senbuvų šalių ir tuo labiau nekokie santykiai tarp neseniai priimtų valstybių, ekonominiu požiūriu tai paskubėjo Europos sąjunga priimdama ir 10 naujų narių.

Europa tampa kaip viena valstybė, bet tai pagal mane yra šioks toks įsigimimas, nes nors ir suvereniteto tik dali atiduodame, tai yra labai pavojinga, nes kiekviena valstybė gali suvienodėti, pamiršti, kai kurias svarbias tradicijas, kalbą, imti pavyzdi tik iš kitų senbuvų narių, bei būti nepripažinta.

Skirtingų institucijų narių per didelis skaičius, mano manymu, kai Europos sąjunga taps dar didesnė, ta prasme priims daugiau narių, dar sunkiau funkcionuos, nes susitarti su visais yra ganėtinai sunku, ypač su visiškai kitokio požiūrio valstybėmis, tokiomis, kaip Turkija, Ukraina, kurios religija ar santvarka labai skiriasi nuo Europos sąjungos, demokratijos. Jeigu jau Europos sąjunga kuria vieningą „valstybę“ tai jau tegul bent visos būna vienodo požiūrio, kad būtų daug lengviau susitarti. Bet vis tiek Europoje kovojama dėl valdžios ir parodymo kas jos turi daugiau, tai labai būdinga Prancūzijai ir Vokietijai, bei žinoma kitoms šalims narėms, o kaip labai paprasta suprasti, dažniausiai visi ginčai ir nesutarimai kyla dėl valdžios.. Europos sąjunga mano pastebėjimu viska sprendžia ganėtinai lėtai, o kartais taip paskuba, kad po to prisidaro tik rūpesčių.